

аспірант кафедри української
літератури
Чернівецького національного
університету імені Юрія
Федьковича

СВОЄРІДНІСТЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІЙНИХ ОБРАЗІВ У ПОЕЗІЇ ВІРИ ВОВК

Поезія Віри Вовк репрезентує в українській літературі ХХ – початку ХХІ століття унікальне мистецьке явище, в основі якого лежить «єдиний загальнолюдський історико-мистецький, міфологічно-релігійний контекст» [9, с. 6]. Релігійний світогляд Віри Вовк почав формуватися ще в дитинстві (дідусь був священиком), а остаточно склався під впливом західного католицизму в Німеччині та Бразилії. Як засвідчують мемуари авторки й спостереження дослідників її творчості, християнська віра становить світоглядне підґрунтя художнього мислення Віри Вовк та інтегральний аспект її творчості. Формами вияву релігійного світогляду в поезії письменниці є біблійно-християнські образи й символи, жанри релігійної літератури, зокрема жанр молитви, сакральна лексика тощо.

Дослідженню релігійних мотивів, образів, символів у творчості Віри Вовк присвячені праці Ю. Григорчук, Н. Грицик, Т. Карабовіч, О. Степаненко, О. Смольницької та ін. Ґрунтовний аналіз прозового доробку Віри Вовк крізь призму сакрального здійснила Ю. Григорчук, яка захистила кандидатську дисертацію із цієї проблеми та видала монографію «Проза Віри Вовк: виміри сакрального» [6]. Попри те, що окремі аспекти трансформації релігійних мотивів у творчості письменниці, зокрема й поезії, уже проаналізовані зазначеними дослідниками, інтерпретація сакрального в поетичному доробку Віри Вовк досі не отримала належної наукової рецепції. Саме цей чинник актуалізує перспективність наукових студій у цьому напрямі, оскільки біблійно-християнський дискурс потужно розгортається в ліриці письменниці через образи Ісуса Христа, Діви Марії, Єви, Юди, Каїна, Авеля.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати засвоєння й інтерпретації біблійного матеріалу, з'ясувати роль біблійних образів у поетичних текстах Віри Вовк.

Біблійні образи неодноразово стають центральними у поезіях Віри Вовк. С. Гординський зазначає: «Усе, що вона висловлює, є виявом її світогляду, точніше, християнського світогляду. Автори цього типу схильні аж надто бути вчителями, моралізаторами, проповідниками, Віра Вовк не намагається бути ні одним, ні другим, ні третім. Її християнство є, передусім, сила, що формує її саму, сила, що дозволяє їй відкривати несподівану трансцендентну суть і «другий» зміст, сховані в реальності речей» [5, с. 173].

Спостерігаємо активне залучення євангельського сюжетно-образного матеріалу в поетичні тексти, який письменниця зазвичай переосмислює, націоналізує, осучаснює. Зокрема, авторка використовує такі образи: Ісуса Христа («Ісус-Керманич», «Іконостас», «Перед яслами» та ін.), Магдалини («Магдалина»), Каїна та Авеля («Баляда про Каїна і Авеля»), Єви («Єва»), Рут («Вежі», «Рут»), Рахиль («Рахиль»), Юди та Понтія Пілата («Два гріхи») та ін. Окремо слід говорити про маріологічну (Богородичну) тематику творів Віри Вовк, яка яскраво представлена двома поетичними збірками: «Молебень до Богородиці» (1997 р.) і «Маївка до Богородиці Коралів» (2004 р.) і значною кількістю віршів: «Вознесіння Марії», «Благовіщення», «Гуцульській Матері Божій», «Скорбна Богородиця», «Успеніє», «Лілеї» та ін.

Цікавими є інтерпретації письменницею сюжетів із Біблії. Усесвітньо відома історія старозавітних братів Каїна й Авеля набуває у Віри Вовк оригінального звучання. Ліричний сюжет розгортається тут поступово, причому авторка змальовує внутрішні переживання «героя» – Каїна. Заздрість до брата, чия жертва «ладаном куриться Богові», тоді як «жовта гадюка в'ється з <...> данини» Каїна, коли він палить свою жертву, стає об'єктом вірша.

Рушієм дії є нагнітання прокльонів, ненависть, яка призводить Каїна аж до вбивства («Ненависть – моя пожежа» [3, с. 209]). Каїн заздрить Авелю, говорячи, що в нього, на відміну від Каїна, «обличчя не оране сумнівом» [3, с. 210]. Урешті відбувається вбивство: «Блиснув ніж. Покотився стогін: // «Я люблю тебе, Каїне, брате!» [3, с. 210].

Як бачимо, авторка інтерпретує біблійний сюжет, художньо обробляє його. У книзі Буття немає вірша, де б Абель говорив Каїну, що любить його. Історія братовбивства там подана з акцентом на заздрість як великий гріх і на те, що це перше вбивство на Землі взагалі. У баладі ж убивство Авеля трактується ще й як наслідок ображеної гордості Каїна: «Споруджу на вітарі власний вертеп, // Де гордість – право людини» [3, с. 210].

Крім того, для вбивства Авеля Віра Вовк вкладає в руку Каїна ніж, тоді як у Біблії про спосіб убивства не йдеться. Ніж – символ підступності, семантику цього символу яскраво передає народний вислів «ніж у спину». Це додає образу Авеля жертвності: спочатку брати приносять жертву Богу, а потім ображений Каїн приносить у жертву Авеля, як ягня. Ця думка підкреслюється порівнянням Каїна:

*Прокляті будьте назавжди
Очі, де не бунтуються хмари,
Обличчя, не оране сумнівом,
Серце – ягняча породо* [3, с. 209].

Розробка Вірою Вовк образів Юди й Пилата в поезії «Два гріхи» витримана цілком традиційно, оскільки згідно з фольклором різних народів (зокрема українського) ці герої однозначно засуджуються. Юда Іскаріот – традиційний образ у літературі, апостол, який характеризується протилежними до святості рисами: зрадою, заздрістю, спрагою збагачення. Щодо Понтія Пилата, то його образ став прототипом людини нещирої, людини-боягуза, котра своєю бездіяльністю свідомо сприяє злочиніві. У Євангеліях про Понтія Пилата (історичну особу, римського прокуратора в Палестині) говориться дуже мало. Це ім'я супроводить розповідь про суд над Ісусом і його смерть через розп'яття. Пилат, знаючи, що Ісус ні в чому не винен, піддався волі натовпу й видав Ісуса, тобто показав себе боягузом [8, с. 219].

Віра Вовк не вдається до тлумачення євангельської історії хриstopродавця та римського прокуратора, не дошукується вірогідної мотивації їхніх учинків. Письменниця використовує ці образи з метою змусити реципієнта замислитися над своїми діями, думками, бо заздрість і боягузтво для Віри Вовк є гріхами, які означають духовну меншовартість: «**Юдиним гріхом була заздрість // За велич Христову, // Бо духовний пісмей // Не доріс до колін Христа. // Пилат грішив боягузством**» [2, с. 52]. Вірш закінчується висновком: «**Два гріхи – притаманні // Вічним рабам**» [2, с. 52].

Щодо жіночих образів, найчастіше письменниця звертається до постаті Діви Марії, проте знаходимо інтерпретації й інших біблійних жінок. Віра Вовк не просто використовує біблійні сюжети, скоріше вони стають поштовхом для створення на їх основі нових художніх інтерпретацій, адже в Біблії вони виконують насамперед дидактичні, сотеріологічні або віронавчальні функції. Значну роль у виникненні творів, присвячених Богородиці, відіграли християнські свята – Різдво Христове, Благовіщення, Успіння Божої Матері, Покрова, Введення до храму Пресвятої Богородиці.

Діву Марію обрано Господом на роль Матері Ісуса Христа. У Євангелії від Луки читаємо: «Радій благодатная. Господь із тобою! Ти благословенна між жонами! Вона ж затривожилася словом і стала роздумувати, що б то значило це привітання. А ангел промовив до неї: «Не бійся, Маріє, бо в Бога благодать ти знайшла! І ось ти в утробі зачнеш, і Сина породити і даси Йому ймення Ісус. Він же буде Великий, і Сином Всевишнього званий, і Господь Бог дасть йому престолу Його батька Давида. І повік царювати він буде у домі Якова, і царюванню Його не буде кінця. Дух Святий злине на тебе, і Всевишнього сила обгорне тебе, через те то й святе, що буде Син Божий! А Марія промовила: Я ж Господня раба: нехай буде мені згідно зі словом твоїм! І відійшов ангел від неї» [Лк. 1: 26–38]. Цей євангельський сюжет оригінально передала Віра Вовк. Письменниця змалювала сцену Благовіщення через бачення гуцулів, провела своєрідну паралель між двома світами – біблійним і гуцульським (язичницько-християнським). Поетеса намагалася оживити свою мову й підкреслити гуцульський колорит відповідною говіркою, характерною лексикою: бриндзя, гердан, легіні, дівка, Марічка-чічка. У вірші «Благовіщення» ангел звертається до Марії:

*«Марічко-чічко, впаде сніг
І придуть ясні легіні
Запахне ладаном
Бо ти є Божка молода»* [3, с. 72].

Віра Вовк українізує біблійно-апокрифічну оповідь за допомогою певних художніх засобів, використовує прийом зниження, коли біблійні епізоди начебто «заземлюються», подаються в українському ключі, а євангельські персонажі набувають рис звичайних людей, які виявляються в щоденних побутових справах. Усвідомлюючи той великий обов'язок, який покладає на Неї Бог («*Ти Ісуса, як свічник носи, // Бо він то твій і Божий син!*» [3, с. 72]), Марія схилила голову в покірності й смиренні: «*Господоньку мій, // Амінь словам твоїм, амінь!*» [3, с. 72].

Письменниця змалює Богородицю як українську матір, що піклується про маленького сина, як у віршах «Перед твоїми яслами», «Різдво». Тож не дивно, що Марія в неї одягнена по-гуцульськи, виконує звичайну роботу матері – тче коноплі на пелюшки Ісусикові й варить для нього борщик: «*З їх кучерів Твоя Мати пряде довгі нитки, // Тче Тобі з них капчурі і чорно-білі бесаги*»; «*Повклякали лагідноокі сарни і дужі олені, // Що розказують Тобі верховинні легенди*»; «*Перед Твоїми яслами, малий Ісусе, // Прибувало змерзле вовчєня, // Перекинуло Твоє горнятко, лизнуло Твій борщик*» [3, с. 74]. Таким чином, різдвяний біблійний сюжет набуває тут рис побутовості, створюючи неймовірно затишну картину.

Отже, письменниця вписує новозавітну історію в контекст гуцульського життя. Ісус стає не просто Спасом світу, а й «корманичем Гуцулії», як у вірші «Ісус-корманич». У цьому вірші Дитя Боже – маленький Ісус – стає центральним образом, який подано як образ української дитини, якій судилося стати незвичайною особою: «*Вже добру вістоньку сніговія // З Карпат несе: // «Гей, буде Ісус Гуцулії // Корманичем!*» [3, с. 73].

Особливості трансформації образу Матері Божої в українських письменників відзначив В. Антофійчук: «Перед читачем постає насамперед образ скорбної матері, через який, з одного боку, передаються страждання Божої Матері, а з іншого, – трагізм земних матерів усіх часів. Окрім того, створюються й глибоко сакральні за своїм змістом твори на честь Богородиці» [1, с. 104]. Тому в образі Діви Марії Віра Вовк вбачає також риси стражденної Матері, змушеної пережити смерть Сина.

Особливо яскраво страждання Діви Марії показані в поезії «Скорбна Богородиця», у якій письменниця за допомогою образів карпатської природи підсилює душевний стан Богородиці: «*Не маків цвіт у даліні, // Лиш кров-іржа*» [3, с. 75]. Підсилює змалювання скорботи Діви Марії за розп'ятим Сином персоналіфікація: «*Здала смереки бачаться // Розп'ятими*» [3, с. 75].

Л. Залеська-Онишкевич вважає, що вживання численних назв рослин не слугує персоніфікації дії; рослини, природа не були головними учасниками дій, вони були радше засобом конкретизації тла дії, атмосфери [7, с. 17]. Не менш емоційно, хоч і більш лаконічно, образ стражденої Матері розкритий у вірші «У горні сонця»: *«У серці шпаги // всесвітнє горе // бездонний біль»* [3, с. 377]. Короткі речення посилюють гостроту змалювання болю, який відчувала Діва Марія.

Апофеозом скорботи є вірш «Стоїш у водоспаді шат» із циклу «Молебень до Богородиці». У цій поезії увесь трагізм, важкі душевні поневіряння Матері Божої акумулюються в словах «чорна колона болю». Через невимовні страждання матері, яка споглядає смерть сина, Марія не бачить і не чує нічого, крім власного горя, на цьому й акцентує автор:

*«Не бачиш неба в крєпі,
Не чуєш землетрусу,
Що вивертає могили,
Не відаєш про завісу святині,
Роздерту навіл»* [3, с. 325].

Ім'я Марія, згідно з біблійною енциклопедією, означає «прекрасна», «сильна». Справді, величезну духовну силу потрібно мати жінці, щоб витерпіти такі душевні муки й страждання. Жодна людина, окрім її Сина Ісуса, ніколи не терпіла таких страшних мук, як Марія. Те все, що Ісус терпів на хресті, Марія терпіла під хрестом у своєму серці. Муки й страждання Ісуса Христа, який взяв на себе терпіння всього людства, пронизали її серце. Марія справді є скорбною матір'ю.

Найцікавішу інтерпретацію образу Богородиці Віра Вовк подала в циклі «Молебень до Богородиці», де Божа Матір постає в різних іпостасях від ніжної й щасливої дівчини до скорбної матері. Цикл починається такими рядками: *«В Євангелії золотисто // записане твоє ім'я // бо з тебе народилося світло»* [3, с. 315].

Цими рядками авторка показує, що Богородиця посідає чільне місце в релігійній свідомості українців, наголошує на гармонійному поєднанні в образі Марії людського і божественного начал. Адже для українців Богородиця – це символ матері, Цариці Небесної, життя, світла, мудрості та любові. Богородиця символізує повноту життя, самодостатність, звільнення від усього гріховного через осяяння, просвітлення, переродження [4, с. 35]. Отже, можна говорити про два рівні осмислення образу Богородиці: як любов до рідної неньки, яка переростає в глибоку пошану до Матері Божої.

Усі з нетерпінням чекали, коли станеться диво, коли Марія прийме «свою найстрімкішу долю»:

*«Хвиля замерзла в стрибку,
У чвертьтоні завмерла цикада,
Вітер затримав віддих,
Сонце застигло в зеніті»* [3, с. 319].

У цих рядках бачимо своєрідне поетичне бачення світу. На це вказує також Б. Рубчак, який підкреслює, що образи Віри Вовк «основані або на предметах, або навіть на дрібних конкретних деталях, отже, на прецизному, майже малярському спостереженні світу. Таке «імажиністичне» трактування дійсності, однак, часто підноситься до символічності своєрідною містичною енергією» [13, с. 38].

Образ Матері Ісуса Христа виступає антитезою грішному світові і його представникам, символізуючи світло й порятунок. Тут бачимо звернення до образу Марії не як символу, а реальної постаті, яка здатна змінити цивілізаційний хід людства:

*«Я несу в собі
спасіння світу,
і всі покоління
віднині купатимуться
у світлі Слова»* [3, с. 320].

Варто звернути увагу на подальший шлях Богородиці після смерті Ісуса Христа. Цей період життя є найдраматичнішим, саме він характеризує Діву Марію і як люблячу земну матір. У вірші «Я тебе бачила на Україні» із циклу «Молебень до Богородиці» показано, що Діва Марія була завжди з людьми на всіх несприятливих і нещасливих етапах їхнього життя, намагалася розрадити, допомагала витерпіти й знайти шлях до спасіння, щастя:

*«Я тебе бачила на Україні
В голодні роки під тином...,
А потім іскрах Чорнобіля –
Живим смолоскипом.*

*Ти стояла у Гіросімі
під смертоносним грибом,
ти являлася мені у Біяфрі,
і в Сомалі...»* [3, с. 325].

У збірці домінує мотив співпереживання, через який показано готовність Богородиці розділити біль Сина Ісуса й водночас усього людства. У Євангелії від св. Іоана знаходимо: «Під хрестом же Ісуса стояли Його мати <...>. Як побачив Ісус матір та учня, що стояв тут, якого любив, то каже до матері: Оце, жоно, твій син! Потім каже

до учня: Оце мати твоя! І з тієї години той учень узяв її до себе» (Ів. 19: 25–27). Безсумнівно, можна вважати, що віднині Богородиця – мати всіх людей, бо Ісус пролив Свою кров за всіх:

*«Ти проливаєш повені сліз
з усіма, що плачуть,
ти вмираєш кожною смертю
з усіма забутими»* [3, с. 326].

Віра Вовк акцентує на тому, що Богородиця є посередницею між людьми й Богом, її покликання – допомагати людям спокутувати власні гріхи, зменшувати їхній тягар. Люди вірять, що за допомогою молитви заступниця їх почує й допоможе:

*«Ти слухаєш людські прості молитви,
що рівно дзюрчать польовим потоком,
та підносиш їх, як чашу причастя,
і очі вдовині втираєш своїм омофором...»* [3, с. 330].

Мотив віри в заступництво Діви Марії спостерігаємо також у поезіях-молитвах авторки. Богородиця завжди нас підтримує, заохочує, навчає витривалості, заступаючись за нас, притягує ласку Святого Духа, що запалює наше серця любов'ю до її сина Ісуса.

У поезії «Молитва» простежується мотив християнської вдячності, який вдалося розкрити за допомогою персоналізації: «*Маріє-Діво: сонце доколя // Тобі малює золоті ікони!*» [3, с. 77].

Завдяки глибоко релігійному світогляду Віри Вовк постає авторська інтерпретація образу Богородиці, у якому проявлені найвищі якості гуманізму та самопожертви.

Показовою є збірка «Жіночі маски» (1993 р.), тема якої – доля жінок – героїнь людства, всесвіту, цивілізації та культури. Збірка складається із 65 поезій, із 65 «масок» – символічних образів, проте нас цікавлять жіночі персонажі з Біблії, зокрема Єва, Юдита, Рут, Рахіль, Соломія, Самаритянка, Марія Магдалина. На нашу думку, те, що імена біблійних героїнь виступають назвою віршів, використане з метою створення ефекту «впізнання». Адже читач, розумуючи, про кого буде йти розповідь, налаштовується на відповідне сприйняття, сподіваючись побачити «знайомі» образи. Тому цікавіше звучить твір, у якому розкриваються нові грані характеру відомих персонажів, відтінки почуттів, про які в Біблії не згадується.

Варта уваги поезія «Єва», присвячена першій жінці, змалюваній у Біблії. Образ Єви є символічним, адже порушивши Божу настанову, вона прирікає все майбутнє людство на життя за межами Раю та важку працю. Образ Єви за авторським задумом поданий ізсередини, бо лірична героїня рефлектує під деревом добра й зла.

Ми погоджуємося з думкою дослідниці О. Смольницької про те, що в цьому вірші «розгортається складний асоціативний ряд, причому не лише біблійний (текст Святого Письма), але й церковний: архетиповий мотив («буде мій довгий вік / вигнання віком» [6, с. 54]) переходить у поєднання біблійного і власне таїнства (літургійного) з образом евхаристії: «м'якуш гірко-солодкий / наповнить рот – / не святий артос...» [10, с. 84].

На нашу думку, у поезії також простежується кілька мотивів – «пришестя» та «розп'яття». Зокрема «артос» – освячений хліб, просфора, що її отримують віруючі після Причастя, уособлює Тіло Господнє. Єва пророкує, що не матиме артосу, а отже, і спасіння через свій гріх. Крім того, артос як символ Тіла Господнього натякає на майбутнє пришестя Христа, адже традиція Причастя з'явилася після Тайної Вечері, що відбувалася перед розп'яттям. На розп'яття вказує порівняння: «*мені так банно // наче на ньому я розп'ята // а я ж розп'ята // на Оріона кагачах*» [3, с. 289]. Отже, у поезії, з одного боку, авторка намагається показати безпорадність Єви, яка жалкує, що вчинила гріх, а з іншого – тут наявна алюзія на майбутнє пришестя й розп'яття Христа, який врятує людство від гріха Єви.

Цікавою видається поезія «Самаритянка». У центрі твору – сумна лірична героїня («*День гарячий випік слюзи...*» [3, с. 291]), чії рефлексії наповнюють художній текст. Лірична героїня намагається знайти відповіді на наболілі проблеми, збагнути, як організований світ довкола: «*Чи зійде олов'яний місяць // В блідій долоні? // В долині в житлах жар затліє?...*» [3, с. 291].

Ми не знаємо, чи насправді Віра Вовк звертається до образу біблійної жінки-самаритянки, згадуваної в Євангелії від Іоанна, яка хоч і не належала до народу юдейського, але зазнала ласки Божої й отримала Благовіщення про прихід Месії від самого Христа. Завдяки свідченням самаритянки багато хто з того народу вірував у Господа. Цікаво також, що Ісус обрав її, навіть незважаючи на гріховне життя блудниці. Отже, постать самаритянки зацікавила й письменницю, зокрема розглянуто проблему гріха: «*Зашелестіли бурі трави // Ночей гріховних*» [3, с. 291].

Образ самаритянки насичений сумом, можливо, через нереалізоване родинне життя, адже, за Біблією, у неї було п'ять чоловіків, але не мала вона справжньої родини: «*Впаде на груди, як туман, // Густа самотність. // І стане пальма колихати // Вінок засохлий...*» [3, с. 291].

Ще одна поезія Віри Вовк також присвячена героїні Нового Завіту – Марті. Вона була сестрою Марії та Лазаря, якого воскресив Ісус на четвертий день після смерті (Євангеліє від Луки). Марта в Біблії згадується як працююча жінка, що весь час заклопотана домашніми справами, тому, коли її сестра Марія, замість того, щоб допомогти їй, сідає біля ніг Христа й слухає Його вчення, вона обурюється й просить Ісуса сказати Марії, щоб допомогла їй. Натомість Христос закликає Марту перестати метушитися й наслідувати приклад Марії, яка обрала важливіше – духовний розвиток. Розмірковуючи над образом Марти, Віра Вовк знову намагається заглибитися у внутрішній світ жінки:

*«Щасливий, хто прожив,
Як світлий гімн.
Пливе для того час –
Лебідка синя.
Стернистою баядою мені
Співають руки, й Бог
Поклав у груди непокірне серце» [3, с. 140].*

Поетеса закінчує вірш риторичним питанням: «*Ех Марто, Марто! // Де Твої плоди?»*, підкреслюючи марність земних клопотів жінки. Отже, Марта постає як нещасна жінка («*Рубці // Твого хітона повні сліз і поту»*), хоча у Біблії немає на це вказівки.

Тема материнства втілюється у поезії «Рахиль». Рахиль – старозавітна біблійна героїня, дружина Якова. Як матір Йосипа та Веніаміна – найулюбленіших дітей Якова, вона також є матір'ю двох праотців із 12 колін Ізраїлю. Символічного звучання набуває образ Рахилі у Книзі пророка Єремії: «Так говорить Господь: Чути голос у Рамі, плач та ридання гірке: Рахиль плаче за дітьми своїми, не хоче потішена бути за діти свої, бо нема їх...» (Єр. 31:15). Рахиль плаче за всіма юдеями, які завойовані були асирійським царем Навуходоносором.

Удруге заплакала Рахиль за дітьми своїми, коли Ірод наказав убити всіх немовлят в окрузі, почувши від волхвів про народження Месії (Мт. 2:16-18). Отже, Рахиль уособлює праматір народу, яка вболіває за своїх нащадків. Віра Вовк переносить її образ на українські реалії. Так у поезії з'являється згадка про Чорнобиль:

*«Саван туману на твоїх стигмах, Чорнобилью!
прикидається мревом диск осмеркнений сонця
де мої дітки невинні
Іроде юродивий?» [3, с. 290].*

У поезії «Магдалина» в образі Магдалини можна впізнати новозавітну Марію Магдалину – мироносицю, послідовницю Христа, яка першою побачила Його після Воскресіння. Постать віруючої послідовниці Ісуса в поєднанні з образом фігового дерева дає цікаву антитезу. Постеля в корінні смоковниці може трактуватися як довге очікування нового Пришестя, а поки що плоди віри змушені чекати на новий врожай. Проте надія є, адже дерево змальоване тут не засохлим, воно оживає: «*В кроні ляцять цикади // мов божевільну молитву» [3, с. 292].*

Релігійні переконання письменниці, віра в Божественну всеосяжність вплинули на формування творчої манери. Відшуковуючи сакральне в найменших деталях, письменниця органічно подає поєднання біблійних образів із власне українськими побутовими реаліями. З одного боку, це вводить українську традицію в загальнонародський контекст, а з іншого – наближає біблійні образи до читача. Письменниця вводить у поетичні тексти загальновідомі біблійні образи з метою вплинути на свідомість реципієнта, очистити її від заздрості (образ Юди), гордості (Каїн), боягузтва (Понтій Пілат) тощо.

У поезії Віри Вовк часто використовуються жіночі образи з Біблії. Зокрема, найчастіше письменниця звертається до постаті Диви Марії, однак цікавими є інтерпретації й інших біблійних жінок – Єви, Рахиль, Магдалини, самаритянки та ін.

Образ Богородиці у творчості письменниці постає як одвічний символ безмежної материнської любові, самопожертви, непорочності, відданості в служінні Богові й людям.

У віршах Віра Вовк намагається показати внутрішній світ епізодичних біблійних жіночих образів. Узавши за основу відомі євангельські історії, письменниця наповнює їх глибоким психологічним звучанням, робить акцент на почуттях і переживаннях своїх персонажів.

Література:

1. Антофійчук В. Євангельські образи в українській літературі ХХ століття / В. Антофійчук. – Чернівці : Рута, 2000. – 335 с.
2. Вовк В. Будова / В. Вовк. – Ріо-де-Жанейро: Contraste, 2015. – 84 с.
3. Вовк В. Поезія / В. Вовк ; [С. Майданська – ред., упоряд. та примітки]. – К. : Родовід, 2000. – 422 с.
4. Войтович В. Українська міфологія / В. Войтович. – Вид. 2, стереотип. – К. : Либідь, 2005. – 664 с.
5. Гординський С. Віра Вовк. Елегії: [рец. на: В. Вовк: Елегії. Українське видавництво, Мюнхен, 1956] / С. Гординський // Київ. – Філадельфія, 1957. – № 4. – С. 173.
6. Григорчук Ю. Проза Віри Вовк: виміри сакрального : [монографія] / Юлія Григорчук. – Брустурів : Дискурсус, 2016. – 364 с.
7. Залеська-Онишкевич Л. Різні світи Віри Вовк / Л. Залеська-Онишкевич // Сучасність. – 1987. – Ч. 9. – С. 16–26.
8. Коваль А. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові / А. Коваль. – К. : Либідь, 2001. – 312 с.
9. Коцюбинська М. Метаморфози Віри Вовк: [передмова] / М. Коцюбинська // Віра Вовк. Поезії. – К. : Родовід, 2000. – С. 5–32.
10. Смольницька О. Жінки-святі у поезії Віри Вовк: києворуський і західноєвропейський контексти з кельтськими паралелями / О. Смольницька // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. – 2017. – Вип. 1. – С. 83–90.
11. Смольницька О. Поезія і релігія: інтермедіальність творчості Віри Вовк / О. Смольницька // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер.: Філологічні науки. – 2016. – Вип. 10. – С. 229–238.

12. Смольницька О. Релігійна символіка в поезії Віри Вовк (Ріо-де-Жанейро): проблема ієротопії / О. Смольницька // Теоретична і дидактична філологія. Серія: Філологія (літературознавство, мовознавство). – 2016. – Вип. 23. – С. 138–148.
13. Рубчак Б. Меандрами Віри Вовк / Б. Рубчак // Сучасність. – Нью-Йорк, 1981. – № 1. – С. 32–49.
14. Karabowicz T. Motywy sakralne w poezji «Grupy Nowojorskiej» / T. Karabowicz // Sacrum i Biblia w українській літературі / [за ред. І. Набитовича]. – Lublin: Ingvarr, 2008. – С. 295–305.

Анотація

Д. ЛЬОХАРТ. СВОЄРІДНІСТЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІЙНИХ ОБРАЗІВ У ПОЕЗІЇ ВІРИ ВОВК

У статті розглядається художнє осмислення біблійних образів у поезії української письменниці в Бразилії – Віри Вовк. Простежено інтеграцію в поетичні тексти таких персонажів Біблії, як Ісус Христос, Діва Марія, Єва, Каїн, Авель, Марія Магдалина, самаритянка, Юда, Понтій Пілат та ін. Досліджені характерні особливості обробки біблійно-християнського матеріалу.

Ключові слова: біблійний образ, трансформація, Ісус Христос, Діва Марія.

Анотация

Д. ЛЕХАРТ. СВОЕОБРАЗИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ БИБЛЕЙСКИХ ОБРАЗОВ В ПОЭЗИИ ВЕРЫ ВОВК

В статье представлено художественное осмысление библейских образов в поэзии украинской писательницы из Бразилии – Веры Вовк. Прослежена интеграция в поэтические тексты таких персонажей Библии, как Иисус Христос, Дева Мария, Ева, Каин, Авель, Мария Магдалина, самаритянка, Иуда, Понтий Пилат и др. Исследованы характерные особенности обработки библейско-христианского материала.

Ключевые слова: библейский образ, трансформация, Иисус Христос, Дева Мария.

Summary

D. LOKHART. PECULIARITIES OF TRANSFORMATION OF BIBLICAL IMAGES IN POETRY BY VIRA VOVK

Aesthetic awareness of biblical images in poetry by Ukrainian writer from Brazil – Vira Vovk – has been considered. Integration of such biblical characters as Jesus Christ, Virgin, Eve, Cain, Abel, Magdalene, the Woman of Samaria, Judah, Pontius Pilate etc. into poetic texts has been traced. Characteristics of processing of biblical and Christian material have been studied.

Key words: biblical image, transformation, Jesus Christ, Virgin.